

دیکتاتوریکي تر دهروا

سیستمی بیرگردنه‌وهو نه‌خلاقیشیان دریزه‌ی دهبی

نیر اهییم مه‌لا زاده

هوله‌ندا

نایا دادگایبیردنی سهدام نه‌وه‌نده دینئی خومانئ پیوه سهرقال بکه‌ی؟ سهدام لهو روژه‌وه له داردراوه، که به ملهوری له‌ناو همدئی له ه‌وادارانی درکه‌وتو دواتریش کونه مشکی لی بیوون به چه‌فسه‌ری، تا له‌ناکامدا له‌چالیکئی دور له ناوایی ده‌سگریکرا. به‌لام نایا نه‌خلاقئی بی ویزدانی و گه‌نهدلی سهدام، عقلیه‌تی پاشقه‌چووی خیله‌کی سهدام، یاسا نازملی و جه‌نگه‌لیبه‌کانی سهدام، له‌گه‌ل رمان له‌سیداره‌دانی سهدام به دووماهی دین؟

نایا دیاره‌ی سهدامیزم چ له کوردستان، یا له عیراق، یا له دونیای مسولماناندا بنپر دهبی؟ نه‌گه‌ر سهدامیزم به له داردانی سهدام کوتایی نه‌ییت، نه‌ی له داردانی سوودی چییه؟

هموموان به یکه‌وه دهیان رفقتارو کورداری ده‌سه‌لاتدارانی دواي سهدامان بینین، دهره‌ق به خه‌لکی عیراق، دهره‌ق به مافه بنه‌رتیه‌کانی خه‌لکی کوردستان، دهره‌ق به نازادی و دیموکراسی و دادپه‌روه‌ری.

هموموان به یکه‌وه روژانه راه‌کورد له زوریه‌ی ناوچه جیاجی‌کانی عیراق ده‌یینین و کوردیک نییه به پشت به‌ستی، بی بودیگارد، بؤ کاریکی ناساییش روو له‌ناوچه‌یه‌کی عه‌ره‌نشین بکات. نه‌مه سهدام نییه واده‌کات، ب‌لکو کولتوری بؤماوی سهدامه.

نایا به له‌به‌ین چوونی زالمو دیکتاتورو خودسهره‌کانی عه‌ره‌ب زالمو سته‌میشیان کوتایی پیها‌توه؟ چیرۆکی زلمی رژیمه عه‌ره‌بیه‌کان

نیمرالی، ناوه‌ندی فهرمانده‌یی PKK

دوررگی

نیمرال

نه‌منیه‌تی نه‌رکه‌کانی خویان به‌جیده‌گه‌یین، که 250 کس له‌وانه نه‌فسه‌رو پله‌دارو هه‌ندیکیشیان سه‌ریازی کۆماندن. پیداو‌یستیبه سه‌ریازیبه‌کانیان بریتیه له‌کشتیه‌کی گه‌وره‌ی شه‌رکه‌ر، ژیزده‌ریاییه‌کی، دوو که‌شتی شه‌رکه‌ری بچووک، شه‌ش زه‌وره‌قی نه‌منیه‌تی و شه‌ش که‌شتی بچووک جیت بؤ لیواره‌کانی دریا.

نۆجه‌لان 24 کاتژمیرو سات به‌سات له‌ژیز چاودیزیدایه، بینایه‌که 3 نه‌ومه‌ی نه‌و پاسه‌وانانه‌ی له‌نیو بیناکه چاودیزی نۆجه‌لان و دورپه‌ری نه‌دکه‌ن، چه‌کدار نین. ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر نه‌فسه‌ریان له‌داریک به‌چه‌که‌وه چیته نه‌و شوینه، له‌خالی کوتایی پشکین چه‌کی خوی دهداته پاسه‌وانه‌کانی نه‌وی.

خوارترین نه‌ومی بیناکه واته نه‌و نه‌ومه‌ی که نۆجه‌لانی تیدایه، به‌گشتی له‌دیواریکئی قاوه‌یی پیکه‌اتوه که نامیزی نه‌لیکترونی زوری تیدایه و چاودیزی شه‌ویونه‌کی پیده‌کرت. له‌نه‌ومی دووم سینه‌میش ده‌سته‌ی به‌ریسایه‌تی نه‌منیه‌تی نیو بیناکه و پیداو‌یستیبه جوراو‌چوره‌کانی ده‌سته وکه‌و نه‌رشیف، کۆمپوتەر، سیسته‌می رادار، کۆگای دهرمانی تیدایه.

نۆجه‌لان له‌خوارترین نه‌ومی بیناکه

کورد ته‌نها له‌گه‌ل دیکتاتوره‌کانی بیگانسه داگیرکه‌ردا بیوه. تا نه‌مرو لانتان نازاد نه‌بووه تا نیمه‌ش بزاین داخو سهرکده‌و پادشاکانی کورد وکهو سهرکده‌و پادشاکانی گه‌لانی دراوسی دیکتاتور ده‌بوون و وکهو نه‌وان رفقتاریان ده‌کرد؛ بیجه که له رفقتارو کرداری پر له زالمو زوری و خوکوژی هه‌موو نه‌و میرنشینانه‌ی که شه‌ره‌فخانی به‌دلیسی شاهیده به‌سه‌ر شه‌ره بیکوتاییبه‌کانی نیوان خویان. تاکه دیکتاتورانی دراوسیدا، نه‌وه‌بووه، له‌به‌ر شه‌رو کوشتاری یه‌کتی نه‌یان‌توانوه مه‌جدیکه گه‌ره‌بیه‌ک بؤ خه‌لکو نیشتمانه‌گه‌ران دابین بکه‌ن، بسته خاکیکئی خه‌لکی دی داگیر بکه‌ن.

تاکه نه‌زمونی نوئی نیمه له‌گه‌ل حوکمو ده‌سه‌لاتی کوردیدا له شانزه سال تپیه‌ر ناکات. به له‌به‌رچاوغرتنی شته باشه‌کانیش، به‌لگه‌یه‌کی حاشا هه‌لنه‌گریسه که شه‌یوه کولتوری دراوسیکانمان به زور شه‌یوه له‌مال و شه‌قام بازارو کوشکه کوموی و ناحکومیه‌کاناندا هه‌له‌یه‌تی و وکهو مۆته‌که نازادیمان لیده‌شویینی، هه‌ولی شیلوکردنی کانیه سازگاره‌کانی ژانمان دهدات، دیساری گه‌وره له‌نیوان ده‌سه‌لات و هاوولتایندا دروست ده‌کات. له‌میزه ده‌سه‌لاتداره دیکتاتوره عه‌ره‌به‌کان به هاوولتایانی خویان ده‌لین نیمه له خه‌نده‌قی به‌ره‌نگاربوونه‌وی دوژمان دابین. بویه جاری باسی نان و ناو و نازادی مه‌کدن، که‌ی نورژمنی دهره‌کیمان شار به‌ده‌رکرد بؤ خه‌مو خه‌پاله‌کانی نیوه به‌کلا ده‌بینه‌وه، چارتان ده‌که‌ین، راستیشیان کرد.

دوهداته که به‌نیازن بینه دیکتاتور؟ نه‌مو خه‌وق نه‌ینتی و ناشکرایان به ته‌نها زه‌قه‌نبوت بوون بؤ هاوولتایانی خویان. دواتر بؤ هموموان ناشکر بوو که‌وری ده‌ریای مرمه‌ره ده‌سته‌سهر، به‌ته‌نیایی و له‌ژیز چاودیزیه‌کی زور توندایه، هه‌ندیچار شه‌رو هه‌ندیچار ناگره‌سه‌ست راده‌گه‌ییینی و هی‌زی هاو‌به‌شی تورکیاش به‌کرده‌وه نیمرالی به‌ناوه‌ندی فهرمانده‌یی pkk داده‌نیت، به‌و هی‌وه کارناسان له‌وباره‌یه‌وه لیکنده‌وه‌ی سه‌رو جوراو‌چوریان هه‌یه. هه‌روه‌ها هه‌ندئ له‌کارناسانی سیاسی، نه‌و رفقتاره‌ی نۆجه‌لان له‌نیو نه‌و چوره زیندانه‌دا، که هه‌ندی جار ناگره‌سه‌ست و هه‌ندی جار چه‌کدارانی خوی بؤ شه‌رکردن ریئوینی ده‌کات، به‌وه لیکنده‌نه‌وه که نۆجه‌لان به‌و دیموکراسی و نازادیه‌ی که سوپای تورکیا بوی فه‌راهه‌م کردوه ده‌توانی په‌پامه‌کانی خه‌وی له‌ریگه‌ی پاریزه‌ره‌کانیه‌وه بگه‌یینه‌ت ریخراوو راگه‌یاندنه‌کان.

له‌به‌ر نه‌وه‌ی نه‌و ره‌ونده له‌ژیز سایه‌ی به‌رنامه‌ی سوپای تورکیا نه‌نجامده‌ریت و نه‌وه نۆجه‌لانه که دواي هم‌مه‌هنگی ته‌واو له‌نیوان pkk: تالسه‌بانی و بوش، دواي بی‌سنی پاریزه‌ره‌کانی له‌روژی 2006/9/23 فهرمانی ناگره‌سه‌ستی په‌سه‌ند کردوه و له‌به‌کترییینیکئی دیکه‌ی پاریزه‌ره‌کانی له‌روژی 2006/9/27 راگه‌یاندو ده‌لی "من نه‌و نه‌ری که له‌هسته‌ومه به‌جیده‌گه‌یینم راده‌گه‌یینم pkk ناگره‌سه‌ست راگه‌یینی. میوادارم pkk نه‌وه قبول یکا و له‌و بره‌یادام که نه‌نجامی ده‌ییت."

دواي فهرمانی فه‌رمانده، pkk به‌ره‌سمی رایده‌گه‌ییینی که به‌په‌ری فهرمانی ریبه‌رمان، له‌به‌رووی 2006/10/1 به‌بی هه‌یج مه‌رچیک ناگره‌سه‌ست راده‌گه‌یینن.

جیی نامازه‌یه که له‌کاتئ نۆجه‌لان ده‌سگتیرکراوه تانیسته، هه‌رگیز له‌ماوه هه‌فته‌یه‌کدا دووجار ریگه‌ی پینه‌دراوه که پاریزه‌ره‌کانی بیینی، به‌لام به‌هوی دهرپرینی "په‌یامی ستراژی" نه‌و ریگه‌ی پینه‌دریت.

* کارناسی پرسه‌کانی سیاسی تورکیا.

په‌ته‌که‌ی ملی

سه‌ددام:

عیراق

به‌ره‌و کوی؟

عه‌بدول‌ه‌زاق عه‌لی

زوریه‌ی میدیای عه‌ره‌بی پیانوايه ته‌وقیتی حوکمدانی سهدام له‌سه‌ر تاوانه‌کانی دوجیل، ته‌وقیتیکی سیاسی بوو، سیاسیبوونه‌که‌شی ته‌نیا به‌هه‌ولی ئیداره‌ی سه‌روک بوش ده‌به‌سته‌نه‌وه له‌پیئاو بردنه‌وه‌ی هه‌لئزارده‌کانی کۆنگرئسی نه‌ریکا.

ده‌کری بلین خه‌وشی ئەم لیکنده‌وه‌یه ته‌نیا نه‌وه نییه، له‌راستیبه‌وه دووره، به‌لکو له کورنکردنه‌وه‌ی لیکنه‌وته سیاسیبه‌کانی نه‌و حوکمه‌دایه، له‌سه‌ر ئاستی هه‌لئزاردینیکئی نیوه به‌نیوه‌ی کۆنگرئسی نه‌ریکا، خؤ نه‌گه‌ر هه‌را بوخیندرته‌وه‌و واش که‌وتیه‌ته‌وه، له‌گه‌ل نه‌وه‌ی که ئامانجه‌کانی خوی نه‌پیناکو دیموکراته‌کان بره‌یانه‌وه، لیکنده‌وه‌که، به‌خوینده‌وه‌یه‌کی وردی هه‌لومه‌رجی سیاسی ئیستای عیراق، لیکنده‌وه‌یه‌کی روواله‌تیبه.

به‌یئیی هه‌ندیک سه‌رچاوه، نه‌مریکیه‌کان هه‌زیان لیبوو حوکمدانی سهدام سه‌بارته به‌تاوانی دوجیل (که هه‌ر مروقیکی ئاگادارو ئاسایی مه‌زنده‌ی ده‌کرد ئیعدامه)، له‌مانگی ره‌مه‌زاندا بییت، به‌لام ده‌سته‌ی داده‌وران رازی نه‌بوون و نه‌مریکیه‌کانیان به‌هوش هیئاوه‌ته‌وه که حیسانیک بؤ پیرۆزی مانگی ره‌مه‌زان بکه‌ن و ریز له‌هه‌ستی موسلمانه‌کانی عیراق بگرن، با به‌شیکیش له‌وانه خویان حساب بؤ ره‌مه‌زان نه‌کهن و به‌پینچه‌وانه‌وه له‌و مانگدا تاوانه‌کانیان چر بکه‌نه‌وه، با سهدام به‌عسیبه‌کانیش هه‌رگیز حسابیان بؤ هه‌ستی هه‌یج که‌سێک نه‌کردییت. بی نه‌وه‌ی له مه‌به‌ستی سه‌ره‌کی ئەم وتاره لایده‌م، به‌پراستی بچوونی ده‌سته‌ی داده‌ورانی داگاکه له‌جیی خوی و مایه‌ی ته‌قدیره، که نه‌یانیه‌شت نه‌مریکیه‌کان ده‌ست له‌کاروباری دادگا وه‌ره‌ن و به‌م ده‌ستپه‌ره‌دانه‌شیان، هه‌له‌یه‌کی دیکه بجه‌نه سه‌ر خه‌رمانی هه‌له زورو زه‌وه‌نده‌کانیان له‌عیراق.

به‌ده‌ر له‌هه‌لئزارده‌کانی کۆنگرئس، وا دیاره نه‌مریکیه‌کان کاریکی دیکه‌یان به حوکمی ئیعدامی سهدامه‌و نامازه‌وه هه‌واله نه‌ینتی و ناشکران پیمانده‌لین؛ دواچار له‌ژیز فشاریکئی نیوخوی و ده‌ره‌کید، نه‌مریکیه‌کان گه‌یشته‌نه‌ته، نه‌و بره‌یایه ده‌توانن حوکمه‌که، واتا په‌ته‌که‌ی ملی سهدام، بینه‌وه‌ی نه‌ندی بکه‌ن، بؤ تاکتیکیکئی سیاسی زور گه‌وره به‌کار بیئین؛ ناچارکردنی پاشماوه‌کانی به‌عس، تا له‌ژیز هه‌ره‌شه‌ی حوکمی ئیعدامکردنی سهدامدا، واژ له توندوتیژی (مقاومه) بیین، نیشانه‌کانی ئەم بۆچوونه‌ش کم نین. هه‌ر له‌م ناوچه‌یه‌ی خۆشماندا، نه‌زمونی پیشتی نه‌و سیاسه‌ته‌مان هه‌یه؛ نه‌زمونی تورکیا و په‌که‌که (له‌گه‌ل جیاوازیبه‌کی زور له‌نیوان لایه‌نه‌کانی نیو ئەم دوو نه‌زمونه‌و جیاوازی نه‌زوو نامسانی تیروانینم بؤ که‌سه‌کانی هه‌ردوو رووداوه‌که)، کاتیک تورکیا له‌شوباتی 1999دا به‌گه‌له‌کۆمه‌یه‌کی موخابه‌راتی نیوده‌له‌تی، به‌بدوللا نۆجه‌لانی سه‌روکی په‌که‌که‌ی گرت و خیرا حوکمی ئیعدامی به‌سه‌ردا سه‌پاندو له‌سه‌ره‌تای زیندانی کردنیدا له نیمرالی له‌مافه ئاساییبه‌کانی هه‌ر زیندانیبه‌ک بیه‌شی کرد. به‌هوش تاوانی فشاریکئی زور بؤ په‌که‌که‌ی بیئ و نه‌و حیزیه‌ی ناچار کرد ناگره‌سه‌ست راگه‌یینه‌یت و بؤ چهند سالیک خه‌باتی چه‌کداری راگیریت، (له‌گه‌ل تیپینی و سه‌رنجی زور له‌سه‌ر شه‌ر راگرتنه‌که‌ی په‌که‌که و ده‌ستپیکردنه‌وه‌ی شه‌ریش پیش یه‌ک دوو سالیک).

نزیکه‌ی سالیکه باسی گفتووی نه‌ینتی نه‌مریکیه‌کان و چه‌ند لایه‌نیکئی حوکمه‌تی عیراق له‌گه‌ل گروپه جیاجی‌کانی (مقاومه) ده‌کرت، نه‌مریکیه‌کان و به‌رپرسه په‌یوه‌نده‌ره‌کانی عیراق، گه‌ر راستی ئەم هه‌والانه‌شیان نه‌سه‌لماندییت، لانی کم ره‌تیان نه‌کردۆته‌وه. په‌یاننامه‌که‌ی چه‌ند روژ له‌مه‌پیشی سه‌رکردایه‌تی به‌عس که له ئینته‌رنیئتدا بلاویان کرده‌وه، به‌ناشکرا هه‌ره‌شه‌ی راگرتنی گفتوگۆکان ده‌کات نه‌گه‌ر سهدام ئیعدام بکرت. گۆرانکاری به‌ره‌تی له‌یاسای ریشه‌کیشکردنی به‌عسدا، نه‌و یاسای له‌ روژانی یه‌که‌می پۆل بریمه‌روه کارایه، تا نه‌و جییبه‌ی یاسا نوییه‌که ری به نه‌ندام فیرقه‌و به‌رو خوری به‌عس دهدا، بگه‌رینه‌وه سه‌ر وه‌زیفه‌و واژ له به‌دواداچوونی یاساییان ده‌هینیت. تا روژی راگه‌یاندنی حوکمه‌که، پیشیینی ده‌کرا، نه‌گه‌ر حوکمه‌که‌ی سهدام ئیعدام بییت، پاشماوه‌کانی به‌عس وکهو هه‌ره‌شه‌شیان ده‌کرد، عیراق بکه‌نه دۆزه‌خ، که‌چی ناماره ره‌سمیه‌کان پیچه‌وانه‌که‌ی ده‌سه‌لمینن. له‌دیمانه‌یه‌کی که‌نالی چه‌زیردا له‌گه‌ل که‌سیکی ده‌مامکداردا که گوايه ده‌مراستی گروپیکئی که‌چاداری (مقاومه) به‌باوی (کتاب ئوره‌ العشرین) به‌ ناشکرای عیراق له‌گفتوگۆ گروپه‌که‌ی له‌گه‌ل نه‌مریکیه‌کان و به‌ریسانی حوکمه‌تی عیراق ده‌کرد، هه‌یج لایه‌نیکیش له‌و دوو لایه‌نه‌ی ده‌مامداره‌که ناوی هیئان، به‌ره‌سمی نه‌و لیوانه‌یان به‌درۆ نه‌خسته‌وه. دواچار ته‌ئکید کردنه‌وه‌ی به‌رده‌وامی سه‌روکی نه‌ریکا که ئیداره‌که‌ی سه‌رقالی گه‌لاله‌کردنی تیروانینیکئی نوییه له‌ستراتیجیته‌ی سه‌قامگیرکردنی ره‌وشی عیراقدا.

ئه‌مانه هه‌موو پیکه‌وه و ره‌نگه هه‌والی نه‌ینی دیکه‌ش هه‌ین، ئامازه‌گه‌لیکی ناشکران بؤ هه‌ولی قوسته‌نه‌وه‌ی حوکمی ئیعدامی سهدام له‌لایه‌ن نه‌مریکیه‌کانه‌وه بؤ شه‌ر راگرتنی به‌عسیبه‌کان و دواچار هیئاوه‌وه‌ی به‌عس بؤ نیو گۆره‌پانی سیاسی عیراق، به‌نومیدی که‌مکردنه‌وه‌ی ژماره‌ی قوربانیه‌کانی هیزه سه‌ریازیبه‌کانی نه‌ریکا و ئامادسازیی بؤ کشانه‌وه‌یه‌کی سه‌ره‌په‌زانه‌ی نه‌و هیزانه له‌عیراق، ره‌نگه برنده‌وه‌ی دیموکراته‌کانیش، گروپینیکئی زیاتر به‌م سیاسه‌ته نوییه بدات.

له‌گه‌ل نه‌وه‌ی بیرکردنه‌وه به‌و ئاراسته‌یه‌ی که نه‌ریکا وا به‌ناسانی عیراق جیدی و پشت له هه‌موو ناوچه‌که ده‌کات، بیئنه‌وه حیسانیک بؤ ئاکامه‌کانی نه‌و پاشه‌کشیه‌به، هاو‌په‌یماننه عیراقی و کوردستانیه‌کان، کیشه زورو زه‌وه‌نده‌کانی روژه‌لاتی ناوه‌راست، ئیسرائیلی هه‌میشه هه‌ره‌شه‌له‌یکراو، به‌ره‌وه‌ندیبه زوره‌کانی و نیوانگی گه‌وره‌ی خوی بکات؛ بیرکردنه‌وه‌یه‌کی ساکارو رواله‌تیبه، به‌لام خؤ دوور نییه نه‌ریکا له‌چوارچووه‌ی نه‌وه‌ی سه‌روک بوش و سه‌رکرده دیاره‌کانی دیموکراته‌کان ناویان لی نا: تیروانینی نۆی، نه‌ریکا ئەم گه‌مه‌یه‌شیان بکات و هه‌ولی هیئاوه‌وه‌ی به‌عس به‌شیه‌ویه‌ک له‌شیه‌وه‌کان بدات، نه‌زمونه‌کانی سسی سالی را‌بر‌دووش پیمان ده‌لین، بره‌یاربه‌هه‌ستاتی نه‌ریکا له‌ نۆسینی عیراقدا له‌مجۆزه هه‌لانه دوور نین.

سهرنجیک له باره دیروکی نالای کوردستانه وه

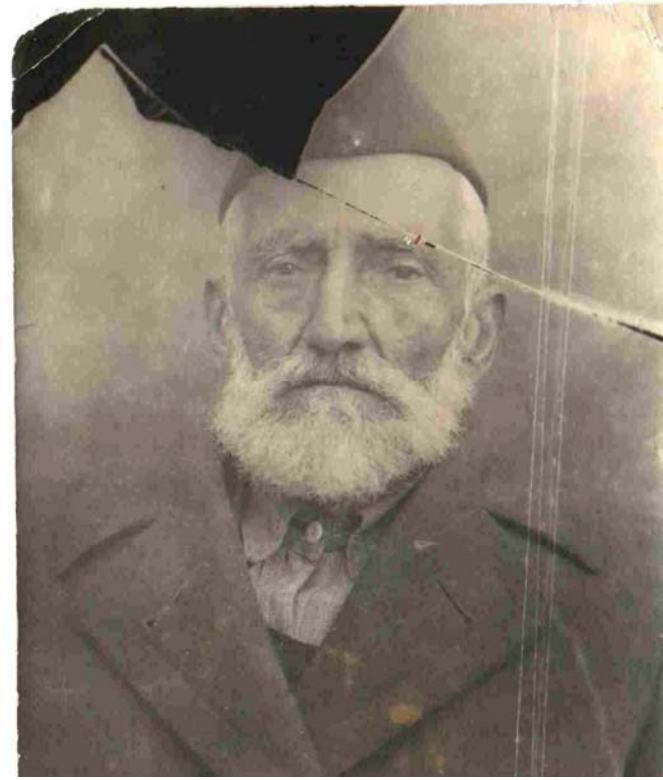
جهمال نه بهز نه لمانیا

ههشتا ساندا، بهچند گوژمیک هینانیه کهرکوک و مووسل و دیاله کووتو، نهوړو نهوانه، بوونه ته "عهره به رسهن" و، نهو عهره به دهوله مندانه کی نهوړو، پارتی و یه کی تی. نابه ریساریانه، دهیا نهیننه ههولپرو سلیمانی و دهوک و، دهینه خاوهنی خانوو و زهوی و زارو دوکان و قوتابخانه ی عهره بهی دهکریتوه پویان، دواروژ، نهوانهش دهینه "عهره بهی رسهن". نهی کاتی خوشی مهلیک فهیسه لی، دهستنیژی بهریتانیا، عهره بهی نهینانیه ههویچه دهشتی شارمزور، که نهانیه دواپی، به "جیب الگوریس" به نیو بانگبون! به لام هوار بو کی بهرین وبلوین بو کی

بهسهر تابلوکوه ههناواسی و، نهگهر نه مه یکرد، ههولپستی حکومته تی عیراق، چ ده بی. لهه شهوه، قسه هاته سه سر سهراوه ی هاتنه کایه نالاکوه، هه یهکش لهناوژکی دهخویند. مامه شاکیر مهجروم، رهوانی شاد بی، منی وهک برزای خوی تماشدا دهکردو، کهدهیدی له نیو گهتجهکانی نهو زهمانه دا، کهم ههن وهک من، شارهووی ههلسوکه وتیان لهگهل نهو پیرانه دا هه بی و، بهدوی دهنگوباسی کوون و بهسه رهانی نهوانه دا بگه رین، زور پیخوشبو و دهیگوت "نومیدم به تو زور بو دواروژ" و، منیش، هه بهمامه شاکیر قسه مده کرد لهگهل. مامه شاکیر،

قسه ی زور هه لدهگر، که جیی نیره نییه. هه رهم بارهیه وه جاریکیان پرسیارم له کاک رهشید شهوقی (برای مؤسستا علی ناگا) کرد. کاکه رهشید شهوقی، نهو پیاوه بوو که لهگهل سالج زهکی ساحیققران، پیکه وه له بهغدا گو قاری "دیاری پی کوردستان" یان دهرده کرد. کاکه رهشید مرو قیقی زور نیشتمانیه روهر بسوو. لهسه رهده می عوسمانیه کاندو، لهکاتی جهنگی یه کهمه دا، نهفسه ری عوسمانی بوو له نیوچه ی ههرومان و، پیوه ندیه کی باشی به سانه کانی ههرومان و کورده گورانییه کانه وه بهستبوو.

حیزبه کسه و هاتنه کایه کی کومه له ی ژیکاف کهوته لای دامه زینه رانی ژیکاف. به لام کومه له ی ژیکاف، له بهر نهوه ی دنیا نه بوو، لهوه ی ههل بو کوردیهشم. "شهوشمان کردبوو به گالته له نیوخوا ماندا، ته نانهت هه ژاری موکریانی، کاتی نه خوشیه کایه که چووم لهگهل بو ویستگی شه منده فهر له بهغدا بو بهر یکردنی به ره وه ههولپرو شه قلاوه تسا لهوی بهسه نیته وه، لهویوه هونراوهیه کی نارد بووم که باسی چاویلکی سهراچوی من و دوکانی نوستانو گهل شتی کردبوو (که له دیوانه کیدا چاپینه کردوه، به لام دکتور عیزه دین ساته فا، لهو بهرتکودا، که به نیوی "نوستاد" وه بلو یکردوه ته وه، هونراوه کسه چاپ کردوه وه لهویدا هاتوه: سویندم بهو یانه ی، هیچ بو کورد ناکا

شاکر مهجروم

به کوردی و نه لمانی نووسیومه و، له 1985 له سویند چاپکراوه، بو یه کهمه جار روژو مانگو سالی دامه زانسدنی ژیکاف، له بهر رو شتابی لیور دیوانه وه له "نیشتمان" نیسیات کردوه که 16 نه یلولی 1942 بووه، به لام ریکه وتنی ره مزی و مویله ر بو هاوکاریکردن لهگهل یه، له سالی 1943 دا بووه. راسته مویله ر له سهیبه کاند، نهفسه ری دهزگیه ناسایشی سوپای نه لمانیا بووه، وهک له نامیلکه یه کیدا که له سالی 1937 دا به نیوی "خوزاندنه کوردستان" داخه روه "بلو یکردوه ته وه، به لام به راستی باوه نا کهم، که چیرۆکه که هه موی بهو شهویه سوپی که بو مان دهگرتیه وه، نه م وتارهش جیی نهوه نییه که له سهر نه م بابه ته پتر بووم.

ژیده رکان: 1- بو خویندنه وه ی "کوردستان و شورشه کای" سه رنجی مالپه ری "کورد بوون" بدری: www.kurdun.net, www.kurdun.com, www.kurdun.de 2- موقه ددهم عارفه سوور، کونه نهفسه ری سوپای عیراق بوو و، له په نجا کاند خا نه نشین بوو. زور قله و بوو، به گران بهر یدا دهرویش، به لام مرو قیقی زور سهرو زمان شهیرین و نیشتمانیه روهر بسوو. محمه مد بریفکانی هه روه، که له بهغدا روژنامه ی "الجبیل (چیا)" و دوه رهنه ری روژنامه ی "روژی کورد" شهوی عجه م" (7) له ورمی و، به نابهر له عیراق و، ماموستای کولچی (شه ریعت) له نه عزمیه می بهغدا، که زور زوو سهردانی دوکانی (نوستادی) ده کرد، خویش جاروبار گویم له وانه کانی دهگرت، نهگهر به نیواران بویه، جاریکیان فه رموی: که نهو نالایه له روژه لاتی کوردستان، له سه رده می سمکودا هه بووه، پاشان کهوتوه ته لای دوکتور عیزه دین زهن دی، که له کو تایی سالی 1937 دا کومه له ی "نارادبخوانی کوردستان" دا دامه زانسد، به تیگ چوونی

گه لیک زانیاری لاهه بوو. له بهر نهوه ی دراوسیی مالمان بوو له سلیمانی، زور زوو چاومان به بهک دهکوت. نهو دهیگوت: نالای کوردستان له سه رده می جهنگی یه کهمی جیهانییه وه ههیه. نیسته ده بی بیژم، نهوه ی که دهگوتی، نهو نالایه له لایهن گوتفرید یوهانس میوله ری (6) نه لمانه وه، یان ره مزی نافع ره شهیبه وه دروسه تکاروه، به دلناییه وه راست نییه. چۆنکه نه م خوم له شهسته کاند که چاوم به مویله ر کهوت و، قسه مکرد لهگهل و چهند جاریش له شهسته کان و هه قتا کاند، چاوم به رهحمه تی میر کامه ران کهوت، میر کامه ران دهیگوت، نهو نالایه له سه روه به دی هاتنه کایه ی په یمانی سیقه ردا (که له سالی 1920 دا به ستر) له لای جهنرال شه ری ف پاشا بووه. نهوه ش ده زانین، که شه ری ف پاشا خه لکی سلیمانی بوو، که له شهسته مبول و سویند ده ژیا و، پیوه ندیه کی توندوتولی به سه رکرده کورده کانی باکووروه هه بوو. هه ر لهو کاته شدا، له شهسته مبول، ژماره یه کوردی له لکی سلیمانی ده سترویشتوو، ده ژیا و وهک: جهنرال حاجی مستفا پاشای یامولکی، جهنرال نه مین زهکی بهگ، عه قید توفیق وهه بی، هونکر پیره میگردو قانونناس جه مال بابان و کی و کی. زانای گه وره ی کورد ماموستا محمه مد قزنجی (تورجانی)، هاوکاری سمایل ناغای سمکو، دهره نهری روژنامه ی "روژی کورد" شهوی عجه م" (7) له ورمی و، به نابهر له عیراق و، ماموستای کولچی (شه ریعت) له نه عزمیه می بهغدا، که زور زوو سهردانی دوکانی (نوستادی) ده کرد، خویش جاروبار گویم له وانه کانی دهگرت، نهگهر به نیواران بویه، جاریکیان فه رموی: که نهو نالایه له روژه لاتی کوردستان، له سه رده می سمکودا هه بووه، پاشان کهوتوه ته لای دوکتور عیزه دین زهن دی، که له کو تایی سالی 1937 دا کومه له ی "نارادبخوانی کوردستان" دا دامه زانسد، به تیگ چوونی

مالی له رواندن بوو، به لام زوو زوو دههاته بهغدا. به راستی رو شنبیری کی گه وره ی کورد بوو و، له پیانوی نیشتمانیه روه ریدا گه لیک ده ریه ده ری و برسی تی و سه ختی ژیا نی چیشتبوو. هاوکارو هاودهنگی راستینه ی شیخ محموود بوو. گه لیک هونراوه ی روژانی شانشینتی خواروی کوردستانی له بهر بوو. رکیکی نه ستوری له میچه رسون بوو، دهیگوت میچه رسون، کوردیزانیکی به به ره بوو، نهی کوردیش نه بوو. زور حهزی به وه ده کرد که کوردستان بیته ده ولت، به لام دهویست خوی بکنه شای کوردستان، نهک شیخ محموود، ده زانی که نیگلنزه کان، عه ره ییکی ده ره وه ی عیراقیان هیناوه، تانجیان کردوه ته سه ر، بیری له وه ده کردوه، بوچی نهو له مه لیک فه یسه ل که متر بی. له بهر نهوه، دوژمانیه تی شیخ محموودی ده کرد. مامه شاکیر دهیگوت، میچه رسون زور "تپزل" و یه کجار "به فیز" و "قسه ترن" بوو، به پیچه وانیه میچه ر نوئیل، که زور هینم، له سه رخوو رو خوشبوو. مامه شاکیر له سه رده می شانشینتی باشووری کوردستاندا، به سه رو کایه تی شیخ محموود، وه زیری پوسته و ته لوگرانی حکومتی کوردستان بوو. نه م شخا و نهو شاخ دهزگیه ته لوگرافتارده کسه ی لهگهل خوی دهگواسته وه. نهو له باره ی نالای کوردستانه وه نه مه ی خواره وه فه رموو:

نالای کوردستان

لیدهین؟! نه مه هیان او، له لایه کی دیکه شهوه، گه لیک نووسین و بیروا، له باره ی بنجوبناوانی په یدا بوونی نالای کوردستانه وه، بلا بوونه ته وه، که به لیور دیوانه وه یه کی ژیریژانه، راست ده رناچن، له بهر نهوه، وامیه باش زانی، نهوه ی نه م له رو وه بیستوهه، بیخه مه سه ر کاغه ز، به شکم بیته هوی پرکردنه وه ی نه م که لینه.

سه ره تای په نجا کانی سه ته ی رابردو بوو، که نهو ده مه خویند کاربووم له زانسته کی بهغدا، جاریکیان، به بو نکه ی روژی نه ورژوه، له دوکانی (نوستاد) به شهیر موشیر دانیشتبوو، ژماره یه کی زور کوردی به ته من هاتنه نهو، که هه ر نه م به ته ی له نیوانیاندا گه نج بووم، نهوه شم بویه و اباش له بیر، چۆنکه جیژی نهو وروژ بوو، جیژی کو بووینه وه، نهو سه رده مه، هینشتا نه کرابوو به پیشووی فه رمی (ره سمی) له عیراقدا، لهگهل نه مه شدا، نهو روژه نه چوومه زانسته گوه له خزمه ت "نوستاد" دا بووم. چهند کوردیک له دوکانی "نوستاد" کو بووینه وه، بو نهوه ی پیکه وه جینه مالی رهحمه تی مارف جیاووک بو پیروژیا بیکردن، نهوانه ی لهوی بوون، هینده ی له بیرم مابی، نه م بهر یژانه بوون: مامه شاکیر مهجروم، ماموستا ره فیق حیلمی، عه قید نه مین رهواندنزی، عه قید عارفه سوور (2)، ره فیق چالاک، عه قید جه مال عارف کهرکوکی، عه بدولقادر قه زان، مه لا واحیدی ههولپری و چهند که سیکی دیکه. لی ره ده ده بی بیژم "مارووف جیاووک" (3) خوی دامه زینه ری "یانه ی سه رکه وتن" بوو، به لام له بهر نه وه ی، کورده ده سترویشتوه کانی بهغدا، نیوانیان لهگهل مارف جیاووک خوشنه بوو. کری خا نووه کسه ی "یانه یان" نه دا بوو، له مه وه چالاکی "یانه ی چهند سالیگ بوو، راهه ستا بوو، رهحمه تی، مارف جیاووک، ناچار بوو بوو. هه ر بو مانی نیوی "یانه"، ماله کسه ی خوی بکاته "یانه". بو نه مه ش تابلو یه کی به کوردی و عه ره ی به سه ر ده رگی ماله کیدا که له نه ری "باب المعظم" وه بوو، هه لواسی بوو، له سه ری نوو سرا بوو "یانه ی سه رکه وتنی کورد/نادی الارتقاء الکری". کورت و کرمانجی، که له سهردانی مالی مارف جیاووک، گه رینه وه، له نیوان قسه کا ماندا، باس هاته سه ر نه وه ی که بوچی مارف جیاووک، نالای کوردستان،

لیدهین؟! نه مه هیان او، له لایه کی دیکه شهوه، گه لیک نووسین و بیروا، له باره ی بنجوبناوانی په یدا بوونی نالای کوردستانه وه، بلا بوونه ته وه، که به لیور دیوانه وه یه کی ژیریژانه، راست ده رناچن، له بهر نهوه، وامیه باش زانی، نهوه ی نه م له رو وه بیستوهه، بیخه مه سه ر کاغه ز، به شکم بیته هوی پرکردنه وه ی نه م که لینه. سه ره تای په نجا کانی سه ته ی رابردو بوو، که نهو ده مه خویند کاربووم له زانسته کی بهغدا، جاریکیان، به بو نکه ی روژی نه ورژوه، له دوکانی (نوستاد) به شهیر موشیر دانیشتبوو، ژماره یه کی زور کوردی به ته من هاتنه نهو، که هه ر نه م به ته ی له نیوانیاندا گه نج بووم، نهوه شم بویه و اباش له بیر، چۆنکه جیژی نهو وروژ بوو، جیژی کو بووینه وه، نهو سه رده مه، هینشتا نه کرابوو به پیشووی فه رمی (ره سمی) له عیراقدا، لهگهل نه مه شدا، نهو روژه نه چوومه زانسته گوه له خزمه ت "نوستاد" دا بووم. چهند کوردیک له دوکانی "نوستاد" کو بووینه وه، بو نهوه ی پیکه وه جینه مالی رهحمه تی مارف جیاووک بو پیروژیا بیکردن، نهوانه ی لهوی بوون، هینده ی له بیرم مابی، نه م بهر یژانه بوون: مامه شاکیر مهجروم، ماموستا ره فیق حیلمی، عه قید نه مین رهواندنزی، عه قید عارفه سوور (2)، ره فیق چالاک، عه قید جه مال عارف کهرکوکی، عه بدولقادر قه زان، مه لا واحیدی ههولپری و چهند که سیکی دیکه. لی ره ده ده بی بیژم "مارووف جیاووک" (3) خوی دامه زینه ری "یانه ی سه رکه وتن" بوو، به لام له بهر نه وه ی، کورده ده سترویشتوه کانی بهغدا، نیوانیان لهگهل مارف جیاووک خوشنه بوو. کری خا نووه کسه ی "یانه یان" نه دا بوو، له مه وه چالاکی "یانه ی چهند سالیگ بوو، راهه ستا بوو، رهحمه تی، مارف جیاووک، ناچار بوو بوو. هه ر بو مانی نیوی "یانه"، ماله کسه ی خوی بکاته "یانه". بو نه مه ش تابلو یه کی به کوردی و عه ره ی به سه ر ده رگی ماله کیدا که له نه ری "باب المعظم" وه بوو، هه لواسی بوو، له سه ری نوو سرا بوو "یانه ی سه رکه وتنی کورد/نادی الارتقاء الکری". کورت و کرمانجی، که له سهردانی مالی مارف جیاووک، گه رینه وه، له نیوان قسه کا ماندا، باس هاته سه ر نه وه ی که بوچی مارف جیاووک، نالای کوردستان،

نهوانه ی لهوی بوون، هینده ی له بیرم مابی، نه م بهر یژانه بوون: مامه شاکیر مهجروم، ماموستا ره فیق حیلمی، عه قید نه مین رهواندنزی، عه قید عارفه سوور (2)، ره فیق چالاک، عه قید جه مال عارف کهرکوکی، عه بدولقادر قه زان، مه لا واحیدی ههولپری و چهند که سیکی دیکه. لی ره ده ده بی بیژم "مارووف جیاووک" (3) خوی دامه زینه ری "یانه ی سه رکه وتن" بوو، به لام له بهر نه وه ی، کورده ده سترویشتوه کانی بهغدا، نیوانیان لهگهل مارف جیاووک خوشنه بوو. کری خا نووه کسه ی "یانه یان" نه دا بوو، له مه وه چالاکی "یانه ی چهند سالیگ بوو، راهه ستا بوو، رهحمه تی، مارف جیاووک، ناچار بوو بوو. هه ر بو مانی نیوی "یانه"، ماله کسه ی خوی بکاته "یانه". بو نه مه ش تابلو یه کی به کوردی و عه ره ی به سه ر ده رگی ماله کیدا که له نه ری "باب المعظم" وه بوو، هه لواسی بوو، له سه ری نوو سرا بوو "یانه ی سه رکه وتنی کورد/نادی الارتقاء الکری". کورت و کرمانجی، که له سهردانی مالی مارف جیاووک، گه رینه وه، له نیوان قسه کا ماندا، باس هاته سه ر نه وه ی که بوچی مارف جیاووک، نالای کوردستان،

یه کی که له واته واییه بهرچاوانه ی که له میژووی کوردا، به دیده کرکی و، که له بهر یکی زهقی خستوهه ته به رده م نهوانه ی له رابوردوی نه م نه ته وه کولو له ده کولنه وه، نهوه یه کاتی، شتی که کوردستاندا رویداوه، پینووسه ده ستانی کورد، ده موده ست تواریان نه کردوه و، نه م که موکرتیه ه، نهک هه ر دیروکی کوون، به لکو سه رده می نویش ده گرتیه وه. با زور دوور نه روین، و بیرسین: چهند په رتوکی تانیسته، له باره ی شورشوی نه یلو وه، که 14 سان دریزه ی کیشا، نوو سه راهه ته وه، به مه رجیک، روژ به روژ، هه رچییه ک قه ومابی، تو مار کرابی تییدا؛ من له سالی 1971 دا، زنجیره یه ک وتاری سه میناریم له به رلین، به زمانی نه لمانی، له به رده م کوردو دستان ی کوردا، له باره ی شورشوی نه یلو وه، پیشکیش کرد، که دواپی بسو به په رتوکی جه ند سه ت لاپه ره یی و، به نیوی "کوردستان و شورشه کای" یه وه، له سالی 1972 دا، له لایهن "یه کی تی تی نه ته وه یی خویند کارانی کورد له نه وروپا" (نوکسه NUKSE) وه چاپکراو، له سالی 1985 دا کرا به کوردی و هه ر نه و ساهش له سویند چاپکرا. به لام: نه مه ش هه موو به سه ره اتیکی روژانه ی شورشوی نه گرتوه ته خوی. نو بانی نه مه ش، به نه ستوی نهو خویند وارانیه که ناخویرو کار به ده ستی شورش بوون و، هیچ به ره مه یکیان له م باره ی وه نه خسته به رده م خه لک و هیندیکیشیان که له ده رکه وتنی پاشه نی خو یان ده ترسان، به هه موو شهویه ک نهی نهی په رتوکی من وه ستان. (1) نه مه ش، هه ر نمونه یه ک بوو، نهگهر نا نمونه ی له م بابه ته زورن و، نهنجا مه پیسه روه به رکه شی، نهو رو ده بیسن. نهوه ته، له م روژانه دا، له لایهن گه لیک که سه وه، باسی نالای کوردستان ده کر، هینده ک دهنگی گیره شهویانه و ناسازیش، له م لاو لهو لوه، بهر زوونه ته وه، داوای گو رپنی نالای کوردستان ده کن، وهک نهوه ی گو رپنی نالای لیستی زاروکان بی. به لگه شیان بو نه م خو درخستنه، به پیی نه ری تی "پیچه وانه بوسته، تا بناسریت"، نهوه یه، که نالای کوردستان دروشمی گه له نا کورده کانی کوردستانی تییدا نییه"، وهک نهوه ی نه م نالایه، نالای کورد بی و، نالایه کی نیشتمانی کوردستانی نه بی. نهوانه نهوه یان له بیر کردوه یان له بیر برده ته وه که نالای کوردستان سه میولی ولاتی کوردستانه، نهو نه ته وانه ش که له ته ک کوردستاندا له کوردستان ده ژین و خو یان به کوردستانی ده زان، نهوه تیده گن. چۆنکه نهگهر نالای ولاتانی فره نه ته وه له سه میولی نه ته وه کان پیکی نهوا نالاکانیا و وهک شه ره پشلیه یان لی دی. نه م بهر یژانه، چاره و رانی نهوه نا کهن، تابزان چاره نووسی کوردو کوردستان، به چ لایه کدا ده کوه ی، نهوسا خه می نالاکه بخوون و، شم شیریکی سو ری سه ویدانه ی "عه ره به رسنه کان" ی کوردستان بخنه نیو نالای تیشک هاویژو که سه ک و سه وری ناش تیخوا زانه ی کوردستانه وه، شم شیره که بکنه دروشمی نهو عه ره به نای که رژیمی عیراق له ماوه ی

جیهه؟ گوت؛ حمه بریفکانی ده بیژی "عارف سهوور کورد نییه، پیره، نیره وه نهو بندبواره ناتوانی راکا". گوتی "یهک مه تریش ناتوانم راکه م کوردیشم". شهوشمان کردبوو به گالته له نیوخوا ماندا، ته نانهت هه ژاری موکریانی، کاتی نه خوشیه کایه که چووم لهگهل بو ویستگی شه منده فهر له بهغدا بو بهر یکردنی به ره وه ههولپرو شه قلاوه تسا لهوی بهسه نیته وه، لهویوه هونراوهیه کی نارد بووم که باسی چاویلکی سهراچوی من و دوکانی نوستانو گهل شتی کردبوو (که له دیوانه کیدا چاپینه کردوه، به لام دکتور عیزه دین ساته فا، لهو بهرتکودا، که به نیوی "نوستاد" وه بلو یکردوه ته وه، هونراوه کسه چاپ کردوه وه لهویدا هاتوه: سویندم بهو یانه ی، هیچ بو کورد ناکا بهو عارفه سووره ی، ناتوانی راکا سویندم به به شیر، به شهیره "نیمضای" به کیژی رهشید، به به ژن و بالای سه رنج: نوستاد، شتیکی به می خوی ده زانی که نیمضای کرد بی، به نیمضای دهگوت "نیمضای" 3- نووسیومه "مارووف جیاووک" چۆنکه "نوستاد" وشه ی "مه عرووف" ی ده گرت به "مارووف" (به ری قله و) بو وینه به ماموستا مه عرووف خه زنه داری ده گوت؛ "مارووف خه زنه دار" و نه مه ش ده ستوریکی زمانه واننی کوردی زور راسته، بو وینه "که عبه"؛ ده بیته "کابه"، واته دهنگی نالای جیی نه م، ده گرتیه وه، پیچه وانه کسه ی راسته، هینده ک جار "کانی" ده بی تی "که عنی". 4- نه حمه د موختار جاف رو شنبیرو هونره ی نیشتمانیه روه ری کورد بوو، کورپی نه حمه د بهگی وه سمان پاشای جاف بوو. هونراوه ی زور به سوژی ههیه، به داخه وه ته نی 38 سان ژیا (1897-1935). ماموستا کیوی موکریانی، دوو جار دیوانه کسه ی له جاپخانه ی کوردستان له چا پداوه (1960 و 1969) نه حمه د موختار جاف، خاوه نی چیرۆکی "مه سه له ی ویزدان - چۆن بووم به خا نه دان"، که دکوژر نیحسان فونا، پیشه کی یه ک و لیکنه یه وه یه کی بو نووسیوه وه، له بهغدا له چا پخانه ی "نیرشاد" له 1970 دا چاپکراوه. 5- هه ژاری موکریانی له به کی که له هونراوه کاندانه م تابه تکاره ی نالای کوردستان ده خا ته پرو: کوردستانم رهنگیه به هه شتی سه ر زهوی نه خام وهکو نالاکم رنگ سوورو سپی و شینه (که مه به ست له "شین" سهوز (که سه ک) ن، سه رنجی وشه ی "شبابی" بده). 6- له و وتاره دوور دیژمه دا که له گو قاری کو پی زانیاری کورد (به شی یه کم، به رگی یه کم، بهغدا 1974) بلاو مکرده وه، له ژین نیوی "کورتیه میژوویه کی کوردناسی له نه لمانیا دا"، بو یه کهمه جار به نجم بو نهو نامیلکه یه ی گوتفرید یوهانس مویله ر راکیشا، که به نیوی له روژه لاتی گرتیه ری بودا له 1959 دا بلاو یکردوه ته وه" و، له زمانه ی نهو کابرایه وه، نامازم بو چیرۆکی ره مزی نافع کردوه (453-454). له و په رتوکه دا گه لیک پیوه نان (مبالغه ی تییدا یه و، نهوه ش تیگه گیشتم، بوچی مویله ریک، خوی سه رکرده یه بزمه که بووی، سپ و زیندوو له گرتوخوا نه زنگاری بووی و، سالانی سالی ش دواپی نهوه ژیا بی، که چی ره مزی قوربه سه ر، هه رکه به ره للا کرا، پاش ماوه یه ک مرد بی. 7- مه به ست له "عه جم" تورکه نازهریه کانه نهک فارس. 8- دوکتور عیزه دین زهن دی خویندنی خوی له نه لمانیا ته واک کردبوو و، وه رکیژی نیجیل بوو. بو سه ر زمانی کوردی و، باوکی میدیای زهن دی بووه که ویزه وه به شی کوردی رادیوی تاران و، ماوه یه کیش خیزانی گورانییژی کورد حه سن